


15. november 1979.

U.M.		
22 NOV. 1979		
105	1	40 2/3

Notits



Samtale med russisk
ambassaderåd Ljubimov.

Efter invitation spiste jeg i går frokost med ambassaderåd Michael Ljubimov ved den herværende russiske ambassade. Samtalen drejede sig om følgende:

1: TNF. Hr. Ljubimov betonedede den store russiske bekymring for, at NATO-landene i december skulle beslutte at modernisere de såkaldte regionale atomvåben, der efter russisk opfatelse i virkeligheden var en slags strategiske. Det ville kunne komme til at give stødet til en ny oprustningsbølge, fordi russerne på deres side ville blive nødt til at gribe til modforholdsregler. Hver gang NATO anskaffede et våben, der antoges at kunne trænge igennem russernes forsvar, måtte russerne udvikle et våben, der kunne neutralisere det, og således videre i uendelig række.

Hr. Ljubimov forelæste derpå efter et på russisk affattet manuskript følgende punkter, som det lå russerne på sinde, at vi fra dansk side gjorde os bekendt med:

- at de vestlige begrundelser for at ville modernisere TNF er objektivt forkerte. Den russiske SS-20 er svar på vestlig oprustning tidligere i skikkelse af Forward Based Systems og de for NATO's europæiske hovedkvarter til rådighed værende u-bådsbaserede raketter (Poseidon). Det var således ikke overensstemmende med kendsgerningerne, når man i Vesten anførte SS-20 som begrundelse for at ville modernisere de regionale atomstyrker. Russerne havde ønsket spørgsmålet taget op i de forløbne SALT-forhandlinger, men mødt amerikansk afvisning. I denne sammenhæng henvistes til en amerikansk

herre, Robert Carr, der kunne citeres for en udtalelse fremsat i Tyskland for nylig, hvorefter SS-20 ikke var en ny trussel;

- Øst-Vest balancen er overhovedet ikke i fare, selvom russerne deployerer SS-20 efter det hidtidige mønster. Deployering af Pershing-raketter og krydsmissiler vil true balancen, fordi det vil være udtryk for et determineret vestligt forsøg på at skaffe sig overvægt. Dette var for nylig indrømmet af den tyske forsvarsminister Apel, der havde sagt, at der var Øst-Vest ligevægt. Når han sagde det, hvordan kunne da den samme mand - og det samme land - gå ind for TNF-modernisering;

- en beslutning om TNF-modernisering ville i realiteten være en omgåelse af SALT II, fordi den ville sigte på at forskyde den strategiske balance i vestlig favør. Russerne måtte i den forbindelse tænke på udtalelser af forsvarsminister Harold Brown, hvorefter Vesten ventede, at der ved anden halvdel af 1980'erne ville blive tale om strategisk overvægt for Vesten;

- efter russisk opfattelse måtte en NATO-moderniseringsbeslutning i december resultere i en markant forværring af det verdenspolitiske klima - det ville ikke vise sig omgående, men efterhånden. Det måtte også medføre russiske modforholdsregler for at kompensere den vestlige styrkeforøgelse, og det måtte skabe problemer for hele CBM-forstillingskredsen.

Russerne syntes, at NATO-landene skulle undlade at beslutte at modernisere TNF.

Jeg sagde, at det havde vi opdaget. Jeg syntes, at russerne gjorde fejl i at dramatisere situationen omkring TNF-beslutningen. Jeg havde svært ved at forestille mig et ringere russisk diplomati end et, der gav sig udslag i en kampagne overfor vestlig opinion for at afholde de legitime regeringer fra at træffe beslutninger om helt essentielle vestlige sikkerhedsinteresser. Det kunne kun tjene til at styrke de fløje i vestlig opinion, som så en fare for, at russerne ville udnytte forestillingen om deres gevaldige militærapparat til pression imod Vesten for at bøje dens vilje.

Hvis der var tale om reel vilje til at søge til bunds i problemerne og komme rustningskapløbet og krigens årsager til livs

burde russisk diplomati se sin opgave i at koncentrere sig om det, der ville være positivt set med deres (såvel som vestlige) øjne: den forestående indbydelse til forhandling, som jeg følte mig sikker på, ville udgå fra mødet i Bruxelles d. 10.-12. december. Russerne måtte se at begribe, at der allerede rent faktisk ville blive en slags stand-still-periode i tiden fra nu og indtil 1982, hvor der kunne forhandles, fordi der ville gå så lang tid, før en moderniseringsbeslutning kunne materialisere sig i faktisk deployering. Russerne havde selv opfordret til forhandling. Skulle de da ikke ville gå til forhandlinger, hvis emne var at søge at forhindre civilisationens undergang (i hvert fald af den grund), fordi de vestlige lande traf en suveræn beslutning om et emne, som det ud fra alle kriterier, jeg kunne tænke på, måtte være de vestlige landes egen sag frit at bestemme om: deres egen sikkerhed. Man kunne også sige, at hvis Vesten (af sine egne "indrepolitiske" grunde måtte finde det nødvendigt at følge den besynderlige vej til nedrustning at gå via oprustning (hvis der var mening i at kalde TNE-modernisering oprustning), turde det være Vestens sag.

I Øst-Vest sammenhæng måtte sagens kerne imidlertid være forhandlinger. Det syntes mig klart, at en sådan forhandlings første genstand måtte være at finde ud af, hvad det var, man forhandlede om. Samtlige de "kendsgerninger" om Øst-Vest-styrkeforholdet, som hr. Ljubimov havde læst højt for mig blev bestridt fra vestlig side. Det kunne ikke være fremmede for disse forhandlinger, hvis de som indledningsakkompagnement skulle have, at russerne sagde: hvis I gør det og det indefor Jert eget domæne, forgifter det klimaet, etc, etc.

Jeg ville derfor tillade mig det råd til den store Sovjetunion: at afdramatisere de alvorlige ting, fremfor at dramatisere dem.

Hr. Ljubimov sagde, at man dog måtte passe på, at politikket ikke blot blev til udsagn om, at man skulle tage det roligt, for så gik det nok. Det var vel ikke et dansk råd. Jeg sagde, at mit råd var, at forhandlingerne skulle dreje sig om deres emne og foregå i gensidig respekt.

Hr. Ljubimov spurgte, om jeg havde nogen idé om, hvilken form et NATO-forhandlingstilbud ville få. Jeg sagde, at jeg ville

Jeg tror han indlyder dette derved at de forfatter
ikke skulle være et men to dokumenter ← modernisering af
forhandlings

tro, at det ville være et afsnit i mødecommunicuet. Hr. Ljubimov mente, at det ville være meget svært for russerne at acceptere, at et vestligt forhandlingsudspil kom til at optræde i det samme dokument, hvori NATO-landene bekendtgjorde, at nu havde de besluttet at ruste op (i skikkelse af TNF-modernisering) under henvisning til Sovjetunionens militære trussel. Hertil kom, at russerne - ikke mindst præsident Brezhnev selv - havde en forestilling om at have udstedt en invitation til forhandlinger om begrænsning af de regionale atomvåben. Fra russisk side ville det ikke blive fundet unaturligt, om den invitation fremkaldte en mere direkte reaktion end en invitation og opfordring til forhandlinger.

Jeg sagde, at det kunne jeg godt forstå, og spurgte, om det måske kunne hjælpe, hvis NATO-landenes forhandlingstilbud kunne komme til at fremtræde som et separat dokument - altså ikke blot et afsnit i NATO-communicuet - og måske indeholdt en reference til præsident Brezhnevs tilkendegivelse.

Hr. Ljubimov sagde, at det troede han ganske bestemt. Vesten måtte ikke undervurdere betydningen af de interne modsætninger i det sovjetiske system. Præsident Brezhnev måtte til stadighed være på vagt overfor en intern kritik for at være for imødekommende overfor Vesten.

Hr. Ljubimov nævnede endelig udenrigsminister Gromykos forestående besøg i Bonn, der formentlig ikke mindst ville dreje sig om TNF.

2: Præsident Brezhnevs brev til statsminister Anker Jørgensen

Hr. Ljubimov spurgte, om jeg kunne sige noget om de danske overvejelser i anledning af dette brev og karakteren af det bebudede svar - ville det blive et svar, der var aftalt med de andre NATO-lande?

Jeg sagde, at et svar forelå i udkast, og at jeg ville tro, at det kunne afgå i en ret nær fremtid. Brevet (brevene) havde naturligvis været genstand for drøftelser imellem NATO-landene, men om en standardiseret besvarelse ville der ikke blive tale. Vi lagde fra dansk side vægt på - i overensstemmelse med dets ordlyd

at se præsidentens brev som en præsentation overfor statsministeren af nogle synspunkter, der indeholdt en opfordring til kommentar - altså en diskussion. Jeg troede, at russerne ville finde, at statsministerens svar havde en sådan karakter, idet han forsøgte at gå ind på de anførte synspunkter og anføre danske synspunkter dertil. Helt essentielt var naturligvis, at vi så brevet som en bekræftelse af den russiske vilje til at tage rustningskontrol-spørgsmålet op til seriøs forhandling.

3: Det dansk-russiske forhold. Hr. Ljubimov sagde, at han nylig med sin ambassadør havde drøftet det tilsyneladende paradoksi, at medens det dansk-russiske bilaterale forhold stedse udviklede sig i en positiv og i alle måder tilfredsstillende retning, måtte russerne igen og igen konstatere, at Danmark som NATO-medlem og på anden måde var med i et samarbejde og del i dets beslutninger, som var rettet imod Sovjetunionen.

I den forbindelse kunne også nævnes den danske atompolitik som russerne da i høj grad værdsatte som den politiske tilkendegivelse, det var. Men hvis man interesserede sig for den fysiske tilstedeværelse, var det svært ikke at hæfte sig ved, at atomvåben f.eks. placeret i Tyskland, ikke behøvede at stå ret langt fra dansk område. Danmark var medlem af en alliance, der baserede sin militære magt på eksistensen af atomvåben og havde derfor - om aldrig så indirekte - et medansvar for de atomare beslutninger.

Jeg sagde som særlig kommentar til det sidst anførte, at Sovjetunionen som atommagt vel ikke kunne have nogen som helst adgang til moralsk kritik af Vestens atomvåben, endmindre af den danske atompolitik. Dermed ikke sagt, at jeg ville bestride, at der i sidste instans måtte være også et dansk medansvar.

Jeg sagde endvidere, at jeg også mente, at de dansk-russiske relationer udviklede sig på en god måde, men jeg så intet paradoks. Danmark deltog ikke i et mod Sovjetunionen rettet samarbejde og russerne så spøgelse, når de mente at se så meget imod sig rettet internationalt samarbejde. At landene interesserede sig for deres egen sikkerhed turde være legitimt.

Men hvad ville russerne egentlig ønske - kunne hr. Ljubimov forestille sig, hvad russerne i grunden ville stille op, hvis de danske en skønne dag kom og sagde, at nu havde de tænkt over tingene og var kommet til det resultat, at nu ville Danmark gerne være medlem af Warszawapagten. Hr. Ljubimov sagde, at en sådan eventualitet ville slet ikke være til at overskue. Det var vigtigt at have respekt for tingenes konstans.

4: Dansk-russisk seminar. Jeg nævnede for hr. Ljubimov min tanke om at søge at arrangere et dansk-russisk seminar i en snæver kreds her i landet med henblik på at opfølge mit eget besøg hos IMEMO i februar. Jeg sagde, at jeg i hvert fald som udgangspunkt forestillede mig at lægge det ambitiøst op: en gensidig indbydelse til at tale om emnet: hvorfor ser vi Jer, som vi gør. Hr. Ljubimov sagde, at han troede, at tanken ville blive meget positivt modtaget og påtog sig snarest tentativt at nævne den overfor IMEMO og melde tilbage, så jeg kunne vide, om der ville være mening i at gå videre med sagen overfor Dansk udenrigspolitiske Institut, som jeg forestillede mig som formel og finansiell arrangør. Adspurgt om hvor mange deltagere jeg forestillede mig, sagde jeg 4 - 5 russere, måske dobbelt så mange danske - praktisk tilrettelagt som et par dages internatkursus et eller andet sted i Danmark.

Vi aftalte at mødes igen tirsdag den 18. december.
